

Försäkringsmedicinskt beslutsstöd för huvudvärk av spänningstyp

Kunskapsunderlag med metodbeskrivning

Uppdatering 2023

Innehåll

Kunskapsunderlag	5
Vägledning om sjukskrivning vid olika situationer	5
Försäkringsmedicinsk information.....	5
Symtom, prognos och behandling	5
Funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning.....	5
Information om rehabilitering	7
Statistikunderlag.....	8
Statistik från Försäkringskassan	8
Metodbeskrivning	9
Arbetsgrupper	9
Arbetsprocessen	9
Om vetenskapliga underlag i FMB.....	10
Systematisk kartläggning av vetenskapligt underlag	10
Projektorganisation.....	14
Projektledning	14
Rekommendationsgrupp.....	14
Referenser	15

Kunskapsunderlag

Nedan redovisas kunskapsunderlaget för respektive avsnitt i det försäkringsmedicinska beslutstödet för huvudvärk av spänningstyp (G44.2 i ICD-10), i det följande förkortat HST.

Vägledning om sjukskrivning vid olika situationer

Kunskapsunderlaget till avsnittet *Vägledning om sjukskrivning vid olika situationer* utgörs av erfarenhetsbaserad kunskap genom de sakkunniga som deltagit i arbetet. Socialstyrelsen har inte eftersökt vetenskapligt underlag för denna del (se vidare under *Metodbeskrivning*).

Försäkringsmedicinsk information

Kunskapsunderlaget till avsnittet *försäkringsmedicinsk information* utgörs av erfarenhetsbaserad kunskap genom de sakkunniga som deltagit i arbetet. Socialstyrelsen har inte eftersökt vetenskapligt underlag för denna del.

Symtom, prognos och behandling

Kunskapsunderlaget till avsnittet *Symtom, prognos och behandling* utgörs av erfarenhetsbaserad kunskap genom de sakkunniga som deltagit i arbetet. Socialstyrelsen har inte eftersökt vetenskapligt underlag för denna del.

Funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning

Informationen i avsnitten *Funktionsnedsättning* och *Aktivitetsbegränsning* utgår från *Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa* (ICF). För att underlätta användningen av ICF har WHO sammanställt s.k. ”Core sets”, som listar vanliga funktionsnedsättningar och aktivitetsbegränsningar för ett antal medicinska diagnoser. Varje Core set bygger på resultat bl.a. från en litteraturgenomgång (systematisk översikt) och multidisciplinär expertmedverkan.¹

Om det finns ett Core set för det beslutsstöd som tas fram eller uppdateras så används detta. Om Core set saknas för den aktuella diagnosen och det handlar om framtagande av ett nytt beslutsstöd görs en litteratursökning efter vetenskapliga publikationer som undersökt funktionsnedsättningar och aktivitetsbegränsningar vid den aktuella diagnosen. Vid uppdateringar görs litteratursökning endast om sakkunniga bedömer att behovet finns. Vid denna

---

¹ Selb M, Escorpizo R, Kostanjsek N, Stucki G, Üstün B, Cieza A. A guide on how to develop an International Classification of Functioning, Disability and Health Core Set. *Eur J Phys Rehabil Med.* 2015 Feb;51(1):105-17. Epub 2014 Apr 1. PMID: 24686893.

uppdatering utgörs kunskapsunderlaget dels av vetenskaplig kunskap inhämtad via litteratursökning, och dels av erfarenhetsbaserad kunskap inhämtad från medverkande sakkunniga. För resultat av litteratursökningar och sökdokumentation, se *Metodbeskrivning, Systematisk kartläggning av vetenskapligt underlag*.

Funktionsnedsättningar och aktivitetsbegränsningar med tillhörande ICF-kategorier

Tabellerna nedan visar funktionsnedsättningar och aktivitetsbegränsningar vid HST, med tillhörande ICF-kategorier. I Socialstyrelsens beslutsstöd beskrivs endast centrala funktionsnedsättningar och aktivitetsbegränsningar. I ifyllnadsstödet i Webcert syns även ICF-kategorier för kompletterande funktionsnedsättningar och aktivitetsbegränsningar. För en beskrivning av arbetsprocessen och gradering av centrala och kompletterande ICF-kategorier, se kapitlet *Metodbeskrivning*.

Centrala funktionsnedsättningar

Beskrivning av problem i beslutsstödet	ICF-kategori
Förändrad personlighet, exempelvis mindre utåtriktad eller mindre optimistisk än tidigare	b126 Temperament och personlighetsfunktioner
Nedsatt psykisk uthållighet, orkeslöshet	b130 Energi och driffunktioner
Sömnpromblem	b134 Sömnfunktioner
Humörsvängningar	b152 Emotionella funktioner
Nedatt tankefunktion	b160 Tankefunktioner
Huvudvärk (av spänningstyp)	b280 Smärtförmimelse
Ökad muskelspänning i ansikte, hals och axlar	b735 Muskeltonusfunktioner
Muskelstelhet i ansikte, hals och axlar	b780 Förmimmelser vad avser muskel- och rörelsefunktioner

Centrala aktivitetsbegränsningar

Beskrivning av svårighet i beslutsstödet	ICF-kategori
Fokusera och upprätthålla uppmärksamheten vid utförande av uppgifter	d160 Att fokusera uppmärksamhet
Fatta beslut, prioritera bland flera alternativ	d177 Att fatta beslut
Genomföra daglig rutin	d230 Att genomföra daglig rutin
Hantera stress och andra psykologiska krav	d240 Att hantera stress och andra psykologiska krav

Kompletterande funktionsnedsättningar

b140 Uppmärksamhetsfunktioner
 b152 Emotionella funktioner
 b210 Synfunktioner
 b230 Hörsel-funktioner
 b730 Muskelkraftsfunktioner
 b740 Muskeluthållighetsfunktioner

Kompletterande aktivitetsbegränsningar

---

d166 Att läsa

d175 Att lösa problem

Information om rehabilitering

Kunskapsunderlaget till avsnittet *Information om rehabilitering* utgörs av erfarenhetsbaserad kunskap genom de sakkunniga som deltagit i arbetet. Socialstyrelsen har inte eftersökt vetenskapligt underlag för denna del.

Statistikunderlag

Statistik från Försäkringskassan

Statistiken som Socialstyrelsen begärt från Försäkringskassan är för perioden 2021-01-01 – 2022-06-30. Statistiken visar antalet startade sjukfall och antalet unika fall för diagnosen huvudvärk av spänningstyp. Den visar också medianen och den 25:e och 75:e percentilen för sjukfallens längd. Statistiken är även uppdelat utifrån kön.

Fall dagar totalt

Median	P25	P75	Antal unika startade sjukfall	Antal startade sjukfall
43	26	96	715	758

Män - Fall dagar totalt

Median	P25	P75	Antal unika startade sjukfall	Antal startade sjukfall
44,5	27	96	157	166

Kvinnor - Fall dagar totalt

Median	P25	P75	Antal unika startade sjukfall	Antal startade sjukfall
42	26	96	558	592

Metodbeskrivning

Här redovisar Socialstyrelsen hur vi har arbetat med att uppdatera det försäkringsmedicinska beslutstödet för huvudvärk av spänningstyp (i det följande HST).

Arbetsgrupper

Projektledningen har bestått av sakkunnig (specialist i neurologi) och medarbetare från Socialstyrelsen. Textförslag och olika situationer för sjukskrivning har tagits fram utifrån erfarenhetsbaserad kunskap, statistik och litteratursökning (se *Kunskapsunderlag*).

En rekommendationsgrupp med representanter för olika specialiteter samt en representant för en patientförening har sedan tagit ställning till och lämnat synpunkter på projektledningens förslag. Samtliga sakkunniga finns listade under rubriken *Projektorganisation*. De externa sakkunniga har i första hand rekryterats genom det nationella programområdet för nervsystemets sjukdomar och annars genom specialistföreningar och svenska huvudvärkssällskapet. För de externa deltagarna i de båda grupperna har Socialstyrelsen gjort sedvanlig jävsgranskning i förhållande till uppdraget.

Arbetsprocessen

Projektledningen har sett över de befintliga texterna och uppdaterat dessa. En rekommendationsgrupp har sedan fått lämna synpunkter på textförslagen genom att besvara en webbenkät. Projektledningen har sedan värderat synpunkterna och genomfört ändringar där det bedömts relevant. Socialstyrelsen har även inhämtat synpunkter på texterna från det nationella programområdet Rehabilitering, habilitering och försäkringsmedicin och från Försäkringskassan. Inkomna synpunkter har värderats och ändringar har genomförts när det har bedömts relevant.

Vid uppdateringen av avsnitten Funktionsnedsättning och Aktivitetsbegränsning har Socialstyrelsen först analyserat de redan befintliga ICF-kategorierna för HST och de nytilkomna förslagen från litteratursökningarna. I detta steg värderas kategoriernas betydelse i relation till arbete eller annan motsvarande sysselsättning. Här exkluderas exempelvis ICF-kategorier från kapitlen Hemliv (d6) och Att engagera sig i samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv (d9). I ett andra steg har medverkande sakkunnig neurolog utifrån sin kliniska erfarenhet bedömt vilka av de kvarvarande ICF-kategorierna som är

- centrala (vanliga bland individer som har HST eller som kan ha stor betydelse i relation till arbete/annan motsvarande sysselsättning)
- kompletterande (relaterade till HST men mindre vanliga och/eller av mindre betydelse för arbete/annan motsvarande sysselsättning).

De centrala kategorierna beskrivs i texterna under rubrikerna funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning.

Om vetenskapliga underlag i FMB

Kunskapsunderlaget för vägledning om sjukskrivning vid olika situationer i FMB utgörs av erfarenhetsbaserad kunskap hos medverkande sakkunniga. Till skillnad från Socialstyrelsens övriga rekommendationer (i nationella riktlinjer och kunskapsstöd) innehåller vägledningen i FMB ingen gradering utan kan snarare beskrivas som ”typfall”: vanliga situationer där sjukskrivning kan behövas för patienter med det aktuella tillståndet, till exempel vid en viss svårighetsgrad eller i viss sjukdomsfas.

När Socialstyrelsen tar fram rekommendationer om åtgärder i vård och omsorg genomförs vanligtvis systematiska litteratursökningar med frågeställningen ”Vilken effekt har åtgärden X för patientgruppen Y på utfallet Z”. Motsvarande frågeställning för FMB blir ungefär ”Vilken effekt har sjukskrivning av viss omfattning och längd vid det aktuella tillståndet, på återgången i arbete eller annan sysselsättning” (alt. vilken sjukrivningsgrad-/längd är optimal för återgång i arbete eller annan sysselsättning). Förekomsten av vetenskapliga studier som har undersökt sådana frågeställningar är oftast obefintlig och resursåtgången är svår att försvara. Systematiska litteratursökningar för att besvara frågan om åtgärdens effekt på återgång i arbete genomförs därför inte inom FMB. Rekommendationerna utformas istället direkt utifrån sakkunnigas erfarenhetsbaserade kunskap av vad som är vanliga situationer där sjukskrivning kan behövas för patienter med det aktuella tillståndet, och vilken längd respektive grad av sjukskrivning som kan vara en lämplig utgångspunkt för den aktuella situationen.

Systematisk kartläggning av vetenskapligt underlag

Definitioner

Begrepp	Definition
Spänningshuvudvärk	Diagnoskod enligt ICD-10-SE: G44.2 Spänningshuvudvärk Exempel: Episodisk spänningshuvudvärk Kronisk spänningshuvudvärk Spänningshuvudvärk UNS
Funktionsnedsättning	Nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. En funktionsnedsättning kan uppstå till följd av sjukdom eller annat tillstånd eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Sådana sjukdomar, tillstånd eller skador kan vara av bestående eller av övergående natur (Socialstyrelsens termbank 2017-03-15)
Aktivitetsbegränsning	Svårigheter som en person kan ha vid utförandet av aktiviteter (definition i ICF).

Litteratursökning

Sökdokumentation redovisas i slutet av kapitlet.

Frågeställningar och urvalskriterier

Vilka funktionsnedsättningar och aktivitetsbegränsningar är vanliga i samband med huvudvärk av spänningstyp?

Urvalskriterier (PICO-S)

Urvalskriterier	Avgränsning
Population	Personer med spänningshuvudvärk (G44.2)
Intervention	-
Comparison eller jämförelse	-
Outcome eller utfall	Funktionsnedsättning, aktivitetsbegränsning
Studiedesign	-
Andra urvalskriterier	Språkavgränsning: svenska, danska, norska, engelska Tidsavgränsning: 2018-

Urval

Litteratursökningen genererade 94 sökträffar. Vid genomgång av artikel-sammanfattningarna (abstrakts) bedömdes 90 som irrelevanta medan 4 lästes i fulltext. Av dessa inkluderades två och exkluderades två (se *Inkluderade publikationer* för redovisning och referenser).

Syftet med litteratursökningen vid uppdateringen är att identifiera ICF-kategorier av funktionsnedsättningar (F) och aktivitetsbegränsningar (A) som inte finns beskrivna i den nuvarande versionen av FMB för den aktuella diagnosen. Om potentiellt nya F och A identifieras sker en värdering med sakkunnigas hjälp, om de nytillkomna är centrala och därför bör läggas till beskrivningen i FMB. Mot bakgrund av sakkunnigas värdering och de inkluderade studiernas heterogenitet (syfte, studiedesign, etc.) görs ingen granskning av de inkluderade studiernas metodologiska kvalitet. Abstraktgranskning och relevansbedömning av fulltexter har gjorts av en person.

Inkluderade publikationer

Två av de 4 publikationer som lästs i fulltext rapporterar minst ett utfall som vid en första bedömning framstår som nytt i relation till befintliga ICF-kategorier för diagnosen huvudvärk av spänningstyp i FMB (se tabeller nedan). De övriga två publikationerna har exkluderats då de rapporterade utfallen har bedömts vara täckta av befintliga ICF-kategorier eller för att potentiella ICF-kategorier inte kunnat urskiljas i rapporteringen [1, 2].

Publikation 1	
Försteförfattare	D'Amico 2020a [3]
Publiceringsår	Italien
Land	
Syfte/Frågeställning	Att utvärdera täckningen av mätinstrument rörande funktionsnedsättningar som används i nyare forskning om primära huvudvärkstyper, genom att kartlägga deras innehåll mot ICF-klassificeringen, och att identifiera både problem som är specifika för migrän, spänningshuvudvärk (TTH) och klusterhuvudvärk (CH).

Publikation 1	
	och problem som är gemensamma för de tre sjukdomarna. Fokus låg inte på forskningsresultat utan på bedömningsinstrument som används för patienter med de aktuella huvudvärkstyperna.
Studiedesign	Sökning i SCOPUS efter forskningsartiklar där mätinstrument använts i vuxna populationer av patienter med migrän, TTH och CH. Innehållet i enskilda instrument kartlades sedan mot den internationella klassificeringen av funktion, funktionshinder och hälsa (ICF).
Studiedeltagare	Totalt 150 artiklar och 26 mätinstrument för huvudvärksstörningar inkluderades, varav 15 instrument behandlade funktionshinder eller dessas konsekvenser, två behandlade arbetsrelaterade svårigheter och nio instrument avsåg livskvalitet (Quality of Life; QoL).
Utfallsmått som relaterar till F eller A	Funktionsnedsättningar som omfattas av bedömningsinstrument för spänningshuvudvärk: d166 Att läsa, d230 Att genomföra daglig rutin, d510 Att tvätta sig, d620 Att skaffa varor och tjänster, d630 Att bereda måltider, d640- Att utföra hushållsarbete, d650- Att ta hand om hemmets föremål, d750 Att engagera sig i informella sociala relationer, d760 Att engagera sig i familjerelationer, d830 Att engagera sig i högre utbildning, d850 Att engagera sig i betald sysselsättning, d920 Att engagera sig i rekreation och fritid.
Preliminär bedömning mot befintliga ICD-kategorier	Det finns fler uppräknade kategorier som inte uppenbart fångas av de befintliga ICF-kategorierna. Följande kategorier tillagda för fortsatt övervägande: d166 Att läsa, d230 Att genomföra daglig rutin, d510 Att tvätta sig, d620 Att skaffa varor och tjänster, d630 Att bereda måltider, d640- Att utföra hushållsarbete, d650- Att ta hand om hemmets föremål, d750 Att engagera sig i informella sociala relationer, d760 Att engagera sig i familjerelationer, d830 Att engagera sig i högre utbildning, d850 Att engagera sig i betald sysselsättning, d920 Att engagera sig i rekreation och fritid.

Publikation 2	
Försteförfattare, Publiceringsår Land	Madsen 2018 [4] Danmark
Syfte/Frågeställning	Att jämföra muskelfunktion (styrka, kraft och stadighet) vid nackböjning/extension och kraftökningshastighet i axel hos patienter med spänningshuvudvärk (TTH) och hos friska kontroller
Studiedesign	Fall-kontrollstudie
Studiedeltagare	60 patienter med TTH och 30 friska kontroller matchade på kön och ålder
Utfallsmått som relaterar till F eller A	Neuromuskulär kontroll (kraftstabilitet vid nackextension och kraftökningshastighet). TTH-patienter visade en försämrad muskelfunktion i form av en lägre kraftstabilitet och kraftökningshastighet jämfört med de friska kontrollerna, och hade svårigheter att upprätthålla en stabil kraft under 25 sekunder.
Preliminär bedömning mot befintliga ICD-kategorier	Ingen kategori som uppenbart fångar muskelkraft och muskeluthållighet. Kategorierna b730 Muskelkraftsfunktioner och b740 Muskeluthållighetsfunktioner tillagda för fortsatt övervägande.

Sökdokumentation

Databas: PubMed Databasleverantör: NLM Datum: 2023-02-09

Ämne: Vilka funktionsnedsättningar och aktivitetsbegränsningar är vanliga i samband med spänningshuvudvärk?

Söknr	Termtyp *)	Söktermer	Databas/ Antal ref. **)
1.	Mesh/FT	"Tension-Type Headache"[Mesh] OR ((tension-type headache*[tiab] OR tension headache*[tiab] OR idiopathic headache*[tiab] OR stress headache*[tiab] OR psychogenic headache*[tiab] OR tension vascular headache*[tiab]) NOT Medline[sb]) Activities of Daily Living[Mesh] OR Disability evaluation[Mesh] OR "Injury Severity Score"[Mesh] OR Cognitive dysfunction[Mesh] OR Quality of Life[Mesh] OR function*[ti] OR disability[ti] OR impairment[ti] OR cognitive function*[tiab] OR cognitive impairment[tiab] OR functioning[tiab] OR ((cognitive dysfunction[tiab] OR functional performance[tiab] OR assessment of function*[tiab] OR functional ability[tiab] OR functional inability[tiab] OR functional limitation[tiab] OR functional impairment[tiab] OR disability evaluation[tiab] OR disability assessment[tiab] OR activity limitation*[tiab] OR mobility limitation*[tiab] OR limitation of mobility[tiab] OR functional mobility[tiab] OR severity score*[tiab] OR disability evaluation[tiab] OR activities of life[tiab] OR ADL[tiab] OR activities of daily living[tiab] OR activities of daily life[tiab] OR daily life activities[tiab]) NOT Medline[sb])	2693
2.	Mesh/FT	1 AND 2	1549711
3.		English, 2018-	94

*) MeSH = Medical subject headings (fastställda ämnesord i Medline/PubMed). Exp = Termen söks inklusive de mer specifika termerna som finns underordnade. NoExp = Endast den termen söks, de mer specifika, underordnade termerna utesluts. MAJR = MeSH Major Topic (termen beskriver det huvudsakliga innehållet i artikeln). SB = PubMeds filter för: systematiska, översikter (systematic[sb]), alla MeSH-indexerade artiklar (medline[sb]). FT = Fritextterm/er. tiab= sökning i title- och abstractfälten.ot = Other term: ämnesord (keyword) som oftast inte finns som MeSH-term

**) De fetmarkerade referenserna finns nedsparade.

Projektorganisation

Projektledning

Daniela Kroner	utredare, projektledare, Socialstyrelsen.
Maria Bodin	utredare, projektmedarbetare, Socialstyrelsen
Ingela Nilsson Remahl	Docent och överläkare i neurologi, Karolinska Universitetssjukhuset

Rekommendationsgrupp

Sara Bondesson	Sjuksköterska och rehabiliteringskoordinator, Vårdcentralen City, Region Sörmland
Mats Elm	Distriktsläkare, Bedömningsteamet Borås, Västra Götalandsregionen
Berit Fritzin	Specialistarbetsterapeut, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Västra Götalandsregionen
Jane Garli	Specialistfysioterapeut, Neurologimotteningen Östersunds sjukhus, Region Jämtland Härjedalen
Mattias Linde	Professor och överläkare i neurologi, Regional Migränmottagning, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Västra Götalandsregionen
Marcelo Rivano Fischer	Psykolog, Smärtrehabilitering, Universitetssjukhuset Skåne, Region Skåne
Anna Steinberg	Docent och överläkare i neurologi, Karolinska Universitetssjukhuset, Region Stockholm
Gustav Hadin	Representant patientförening, Huvudvärksförbundet

Referenser

1. Ashina S, Buse DC, Bjorner JB, Bendtsen L, Lyngberg AC, Jensen RH, et al. Health-related quality of life in tension-type headache: a population-based study. *Scand J Pain*. 2021; 21(4):778-87.
2. Malo-Urriés M, Estébanez-de-Miguel E, Bueno-Gracia E, Tricás-Moreno JM, Santos-Lasaosa S, Hidalgo-García C. Sensory function in headache: a comparative study among patients with cluster headache, migraine, tension-type headache, and asymptomatic subjects. *Neurol Sci*. 2020; 41(10):2801-10.
3. D'Amico D, Tepper SJ, Guastafierro E, Toppo C, Leonardi M, Grazi L, et al. Mapping Assessments Instruments for Headache Disorders against the ICF Biopsychosocial Model of Health and Disability. *Int J Environ Res Public Health*. 2020; 18(1).
4. Madsen BK, Sjøgaard K, Andersen LL, Skotte J, Tornøe B, Jensen RH. Neck/shoulder function in tension-type headache patients and the effect of strength training. *J Pain Res*. 2018; 11:445-54.